

Dyslexieprotocol

Dyslexieprotocol

Wat is Dyslexie

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen in de automatisering van de woordidentificatie (lezen) en/of schriftbeeldvorming (spellen).

Het woord dyslexie bestaat uit twee delen: dys en lexie. Dys betekent: uit elkaar, verschillende kanten op en lexie betekent: lezen. Dyslexie betekent letterlijk 'bij het lezen niet kunnen samenvoegen'. Hoewel spellingsproblemen officieel worden aangeduid met de term dysorthografie schaarst men ze doorgaans onder de term dyslexie. Met dyslexie bedoelt men dan lees- en spellingsproblemen.

Dyslexie betekent dus dat lezen en vaak ook spellen moeilijkheden opleveren. De oorzaak van lees- en spellingsproblemen ligt in de hersenen en beperkt in ernstige mate een normale educatieve ontwikkeling (Henneman et al, 2013).

Faciliteiten

Leerlingen met dyslexie hebben recht op het gebruik van faciliteiten. Door gebruik te maken van de aangeboden faciliteiten wordt leerlingen met dyslexie de kans geboden om zich te ontwikkelen op het niveau dat bij ze past. Voorzieningen die nodig zijn worden geboden, rekening houdend met de voorkeuren van de leerling en de mogelijkheden die school kan bieden. De reguliere ondersteuning in school vindt voor een deel plaats vanuit het zorgbudget. Externe ondersteuning wordt niet door de school betaald.

Rechten

Leerlingen met dyslexie hebben op het Baudartius College de volgende rechten:

- Extra tijd bij alle toetsen en schriftelijke overhoringen, bij een toetsduur tot 60 minuten 10 minuten extra, voor elke volgende 60 minuten komen er 10 minuten bij tot een maximum van 30 minuten;
- Audio ondersteuning bij alle toetsen en SO's;
- Gebruik maken van de beschikbare digitale boeken;
- Kortdurende persoonlijke ondersteuning wanneer daar behoefte aan is.

Plichten

Leerlingen met dyslexie hebben op het Baudartius College de volgende plichten:

- Aanwezig zijn bij de voorlichting en faciliteiteninventarisatie aan het begin van het schooljaar;
- Het doorgeven van wijzigingen ten aanzien van faciliteitingebruik;
- Het opvolgen van adviezen over het gebruik van faciliteiten en de inzet van leerstrategieën.

Dyslexieprotocol

Begeleiding door de dyslexiecoach

Voor iedere leerling met dyslexie kan kortdurende persoonlijke ondersteuning door de dyslexiecoach en/of de stagiaires worden aangevraagd. Dit gebeurt op initiatief van de leerling, ouders, docent of mentor en door het invullen van een onderwijszorgroute formulier. De hulp zal gericht zijn op zelfredzaamheid van de leerling en tips voor het inzetten van hulpmiddelen. De begeleiding is erop gericht om leerlingen met dyslexie:

- het onderwijs te laten volgen waarvoor zij de capaciteiten hebben;
- te ondersteunen in het vergroten van de functionele lees- en schrijfvaardigheid, zo nodig met hulpmiddelen;
- te leren omgaan met de problemen die zij als gevolg van hun dyslexie in hun schoolloopbaan tegenkomen

Uitzonderingen

In zeer uitzonderlijke situaties is dispensatie voor Frans of Duits in de bovenbouw van het atheneum mogelijk volgens het protocol vrijstelling talen (bijlage 2). Ouders moeten de aanvraag hiervoor indienen bij de afdelingsleider. De dyslexiecoach onderzoekt of er aan de wettelijke voorwaarden wordt voldaan en brengt advies uit. Alleen de directie heeft de wettelijke bevoegdheid om dispensatie toe te kennen. Havoleerlingen kunnen door de keuze van hun profiel de tweede moderne vreemde taal vermijden.

Procedure toetsen

Toetsen gaan vóór andere activiteiten op de computers in de school. Alle toetsen en schriftelijke overhoringen (SO) komen in aanmerking voor audio-ondersteuning. Tekst is bij voorkeur geprint in Verdana punt 12 lettertype. Bij alle kijk- en luistervaardigheidstoetsen wordt voor leerlingen die hiervoor in aanmerking komen, gebruik gemaakt van de dyslexieversie. Daar waar geen dyslexieversie bestaat moet het draaiboek pre-teaching (bijlage 1) worden gevolgd.

Docenten uploaden uiterlijk 3 werkdagen voor de toetsafname de toetsen (zonder gescande plaatjes, in Word of in PDF) via:

<https://dyslexie.baudartius.nl>

Leerlingen die gebruik maken van audio-ondersteuning geven dit vooraf bij de docent aan en gaan naar de mediatheek voor het maken van de toetsen. Daar krijgen ze een computer toegewezen en een USB-stick waar de toets op staat. Computers worden geïsoleerd van de digitale buitenwereld en digitale woordenboeken worden uitgeschakeld. Het gebruik van spellingkaarten is niet toegestaan en bij het beoordelen van spelling worden de richtlijnen zoals deze bij de examens gelden aangehouden. Het is de verantwoordelijkheid van de leerling om gedurende het maken van de toets, regelmatig het gemaakte werk op te slaan.

Dyslexieprotocol

Bijlage 1 Pre-teaching

Pre-teaching is alleen aan de orde als er geen dyslexieversie bestaat van de toets of SO. Pre-teaching is een toegestane vorm van het voorbereiden van een (kijk- en luister) toets of SO waar dyslectici recht op hebben en waarbij het wettelijk kader de richtlijn is.

Onderstaande vormen van pre-teaching zijn nuttig en toegestaan voor alle leerlingen op de dag van toetsing voorafgaand aan de toets. Vormen van pre-teaching:

- Mondelinge verkenning van aard en globale inhoud van de toets door de docent ten overstaan van de leerlingen;
- Analyse van het soort vragen door de docent ten overstaan van de leerlingen;

Leerlingen met dyslexie mogen de vragen van tevoren inlezen als zij geen gebruik kunnen maken van een dyslexieversie van de kijk- en luistertoets, of als een toets niet beschikbaar is voor audio-ondersteuning.

Inlezen van vragen mag uitsluitend direct voorafgaand aan de toets plaatsvinden; de leerling mag niet in staat zijn er informatie over in te winnen, bijvoorbeeld via internet/smartphones. Er mag geen contact zijn met medeleerlingen. De leerling mag geen kopie en/of foto maken van het materiaal. De gegeven tijd is beperkt: maximaal 20 minuten.

Onregelmatigheden worden direct gemeld aan de betreffende afdelingsleider, er wordt een aantekening gemaakt in het leerling dossier, de leerling wordt uitgesloten van het recht op pre-teaching en de ouders worden op de hoogte gesteld.

Dyslexieprotocol

Bijlage 2 Protocol vrijstelling Moderne Vreemde Taal

Protocol vrijstelling/aanpassing van onderwijs Frans/Duits op het Baudartius college

1 Wettelijke, algemene kaders

Hieronder volgt een beschrijving van de mogelijkheden tot compensatie en/of dispensatie voor leerlingen met dyslexie in het middelbaar onderwijs.

Binnen het voortgezet onderwijs zijn er voor leerlingen die niet in staat zijn het volledige onderwijsprogramma te volgen, mogelijkheden tot aanpassingen (art 11d). Hieronder zetten wij op een rijtje welke regelingen gelden voor leerlingen met dyslexie.

1.1.Vrijstellingen in de onderbouw

1.1.1 Ontheffing en aanpassing onderwijs ([Wet op Voortgezet Onderwijs, artikel 11](#))

Het bevoegd gezag van een school kan na overleg met de ouders een leerling ontheffing verlenen voor onderdelen van het onderwijsprogramma ([artikel 11c, eerste lid, onderdeel a](#)). De wet legt echter sterk de nadruk op de mogelijkheden voor doorstroming en aantal uren onderwijs (1425) van de leerling. De afweging tot ontheffing wordt per individueel geval gemaakt door het bevoegd gezag van de school. Het bevoegd gezag bepaalt bij de ontheffing welk onderwijs voor de leerling in de plaats komt voor de onderdelen waarvoor ontheffing is verleend.

1.1.2 Frans en Duits

De mogelijkheden om ontheffing te verlenen voor de tweede moderne vreemde taal verschillen per schoolsoort, leerjaar of leerweg (vmbo).

1.2 VMBO in de eerste twee leerjaren ([Inrichtingsbesluit WVO, artikel 22 en 26n](#))

Behalve voor leerlingen die naar de verwachting van het bevoegd gezag doorstromen naar de basisberoepsgerichte leerweg (art 10b), is in het vmbo in de eerste twee leerjaren Frans of Duits als tweede moderne vreemde taal verplicht.

Het bevoegd gezag kan toestaan dat een ontheffing, verleend voor de eerste twee leerjaren van het volgen van een tweede moderne vreemde taal, tevens geldt als ontheffing voor die taal voor de periode waarin de leerling onderwijs in de kaderberoepsgerichte, theoretische of gemengde leerweg volgt, met dien verstande dat Arabische taal, Turkse taal, Spaanse taal, maatschappijkunde, geschiedenis en staatsinrichting, of aardrijkskunde in de plaats komt van het onderwijs in de taal waarvoor de

Dyslexieprotocol

vrijstelling is verleend. Deze toestemming kan slechts worden verleend ten behoeve van leerlingen die:

- **a.** op grond van artikel 22, tweede lid, beschikken over een ontheffing en deze ontheffing wordt voortgezet,
- **b.** in de periode van de eerste twee leerjaren onderwijs in de Arabische taal, de Turkse taal, of Spaanse taal volgden, of
- **c.** onderwijs gaan volgen in de basisberoepsgerichte leerweg en die in het schooljaar voorafgaand aan het betrokken schooljaar leerwegondersteunend onderwijs volgden.

Dit artikel geldt tevens voor leerlingen die in een hoger leerjaar voor de eerste maal in Nederland tot een school zijn toegelaten.

De leerling en ouders moeten hierbij wel rekening houden met de doorstroommogelijkheden van de leerling. Ouders moeten hier goed van op de hoogte worden gebracht

1.3 Havo en vwo in de eerste drie leerjaren ([*Inrichtingsbesluit WVO, artikel 21*](#))

In de eerste drie leerjaren van havo en vwo zijn zowel Frans als Duits verplicht. Er kan **geen ontheffing** worden verleend aan leerlingen met dyslexie.

Alleen in een aantal specifieke gevallen – en dan gaat het niet alleen om leerlingen met dyslexie - is er een aantal mogelijkheden voor ontheffingen:

- Leerlingen die Spaans, Russisch, Italiaans, Arabisch of Turks volgen kunnen ontheffing krijgen voor Frans óf Duits. Het is niet mogelijk beide vakken te vervangen;
- Leerlingen die buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd en daarbij geen of te weinig onderwijs in Frans of Duits hebben gekregen kunnen ontheffing krijgen voor Frans, Duits of beide talen;
- Leerlingen kunnen via deze regel alleen ontheffing krijgen wanneer zij voor de eerste maal tot een school voor havo of vwo zijn toegelaten en zijn geplaatst in een hoger leerjaar dan het eerste.

1.4 Vrijstellingen in de bovenbouw

1.4.1 Bovenbouw vmbo ([*Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26e*](#))

In de bovenbouw van het vmbo zijn er weinig mogelijkheden tot ontheffingen geregeld, omdat er in de verschillende sectoren veel keuzevrijheid is; het probleem kan meestal worden omzeild door een vak eenvoudigweg niet te kiezen.

Dyslexieprotocol

1.4.2 Bovenbouw havo (*Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26e*)

Per 1 augustus 2007 is een tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw van het havo in drie van de vier profielen niet verplicht. Havoleerlingen kunnen de tweede moderne vreemde taal vermijden door een ander profiel te kiezen dan cultuur en maatschappij.

1.4.3 Bovenbouw vwo (*Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26e*)

Het bevoegd gezag van een atheneum kan een leerling ontheffing verlenen van het volgen van onderwijs in de taal Frans of Duits, in onderstaande gevallen. Als de leerling:

- Een stoornis heeft die specifiek betrekking heeft op taal of een zintuiglijke stoornis hebben die effect heeft op taal;
- en/of een andere moedertaal heeft dan Nederlands of Fries;
- en/of onderwijs volgt in het profiel natuur en techniek of natuur en gezondheid, en het onderwijs in de taal naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding verhindert.

De leerling moet in plaats van de taal een vervangend vak kiezen met een normatieve studielast van ten minste 440 uren. De keuze is afhankelijk van het aanbod en mogelijkheden die de school kan bieden. Voor leerlingen op het gymnasium is geen ontheffingsmogelijkheid geregeld, omdat daar de klassieke taal in plaats van de tweede moderne vreemde taal komt.

2 Criteria en procedure m.b.t. ontheffing van Frans of Duits in het tweede leerjaar (vmbo) of vierde klas (vwo)

2.1 Toetsingscriteria

Om in het tweede (vmbo) of derde leerjaar (vwo) in aanmerking te komen voor ontheffing van één van de moderne vreemde talen Frans of Duits, gelden de volgende toetsingscriteria:

- de leerling is in het bezit van een door een erkend GZ-psycholoog met BIG-registratie opgestelde dyslexieverklaring;
- voordat een verzoek tot ontheffing in behandeling wordt genomen, moet de leerling kunnen aantonen dat, ondanks alle beperkingen, hij een maximale inspanning heeft geleverd en optimaal gebruik heeft gemaakt van de (leer)strategieën en faciliteiten die hem tot dan toe zijn aangeboden;
- uit het voorafgaande volgt dat een vrijstelling uitsluitend wordt verleend indien een leerling op een lager onderwijsniveau dreigt uit te komen dan op basis van de gegevens tot dan toe (resultaten onderbouw, cito-score, advies basisschool en overige relevante gegevens) redelijkerwijs mag worden verwacht. Er wordt hierbij niet uitsluitend gekeken naar de resultaten bij de talen, maar naar de resultaten en mogelijkheden binnen

Dyslexieprotocol

het gehele vakkenpakket van de leerling.

- er ligt een schriftelijke verklaring van de leraar of leraren, belast met het betrokken onderwijs, waaruit blijkt dat de leerling op een lager onderwijsniveau dreigt uit te komen.

- de leerling gaat een ander vak met een normatieve studielast van 440 uur volgen.

De aanvraag mag zeker niet leiden tot een verminderde inzet voor betreffende taal. Om uit te kunnen maken of er sprake is van ernstige belemmering vanwege dyslexie is het dus belangrijk dat leerling aantoonbare inzet heeft getoond. Alleen onvoldoendes zijn geen aanleiding om ontheffing te kunnen verkrijgen.

Uit het voorafgaande volgt dat een vrijstelling uitsluitend wordt verleend indien een leerling op een lager onderwijsniveau dreigt uit te komen dan op basis van de gegevens tot dan toe (resultaten brugjaar 1, cito-score, advies basisschool en overige relevante gegevens) redelijkerwijs mag worden verwacht. Er wordt hierbij niet uitsluitend gekeken naar de resultaten bij de talen, maar naar de resultaten binnen het gehele vakkenpakket van de leerling.

2.2 Procedure en voorwaarden m.b.t. ontheffing

Voor alle niveaus en beide talen geldt: de leerling heeft minimaal één jaar de klassikale lessen in Duits of Frans gevolgd. Aangezien Frans al wordt aangeboden in klas 1 en Duits in klas 2, kan de aanvraag van ontheffing op verschillende momenten worden gedaan. Ouders worden geacht een schriftelijk verzoek voor ontheffing in te dienen. Alles gebeurt in ieder geval in overleg met de afdelingsleider, de dyslexiecoach en de vakdocenten Frans of Duits.

Het aanvraagformulier wordt verschaft door de dyslexiecoach.

Eerst twee jaren VMBO

Vrijstelling is onder voorwaarden mogelijk voor één van deze talen; de tweede taal moet dan wel worden gevolgd.

- vrijstelling Frans voor het volgende schooljaar: aanvraag is mogelijk vanaf april in klas 1.
- vrijstelling Duits voor het volgende schooljaar: aanvraag is mogelijk vanaf april in klas 2.

Havo

In de eerste drie leerjaren van havo zijn zowel Frans als Duits verplicht. Er kan **geen ontheffing** worden verleend aan leerlingen met dyslexie.

Bovenbouw VWO:

Vrijstelling in de bovenbouw VWO is een aanpassing die slechts in een

Dyslexieprotocol

zeldzaam aantal gevallen wordt toegekend. Vrijstelling kan alleen worden verleend als de leerling in plaats van de vreemde taal een ander vak volgt met een studiebelasting van tenminste 440 uur.

2.3 Overige opmerkingen m.b.t. ontheffing

Het verzoek tot ontheffing wordt door de afdelingsleider, de dyslexiecoach en de vakdocenten Frans of Duits besproken. Alle partijen ondertekenen het formulier. Op basis van de aanvraag formuleren zij een advies over het wel of niet toestaan van het verzoek. Het advies wordt voorgelegd aan de adviescommissie. Het bevoegd gezag neemt de eindbeslissing en informeert hierover de ouders, de inspectie, docenten en de dyslexiecoach.

Er kan maar voor één van de moderne vreemde talen Frans of Duits, ontheffing worden toegekend. Het advies wordt schriftelijk uitgebracht aan het bevoegd gezag. Indien het bevoegd gezag voornemens is af te wijken van het advies van de commissie, overlegt het over dit voornemen met de commissie. De beslissing van het bevoegd gezag is met redenen omkleed. Het bevoegd gezag zendt een afschrift van zijn beslissing, vergezeld van het advies van de commissie en de daarbij gevoegde verklaringen, aan de ouders, voogden of verzorgers van de betrokken leerlingen, aan de betrokken leraar of leraren en aan de inspectie. Tevens moet bij de leerling de maatregel in het schooldossier geregistreerd te worden.

Voor de resterende talen blijven de bestaande faciliteiten m.b.t. dyslexie onverminderd van kracht.

Als de ontheffing voor Frans of Duits wordt toegekend, dan kan dit vak uiteraard in de bovenbouw niet meer worden gekozen. **Het beperkt dus de keuzemogelijkheden voor de leerling.**

Voor leerlingen met een vrijstelling geldt in het tweede en derde leerjaar de normale bevorderingsnorm met dien verstande dat één potentieel examenvak minder gelezen dient te worden.